

**VENDIM**  
**Nr. 9, datë 26.2.2015**

**NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja kryetar i Gjykatës Kushtetuese

Vladimir Kristo anëtar i “ “

Sokol Berberi anëtar i “ “

Vitore Tusha anëtare e “ “

Fatmir Hoxha anëtar i “ “

Besnik Imeraj anëtar i “ “

Fatos Lulo anëtar i “ “

Altina Xhoxhaj anëtare e “ “

me sekretare Edmira Babaj, në datën 16.09.2014 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 36/8 Akti, që u përket palëve:

KËRKUES: Gramoz Yzeiraj

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr. 255, datë 30.06.2008 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier; nr. 32, datë 22.01.2010 të Gjykatës së Apelit Vlorë; nr. 00-2012-1258 (155), datë 30.05.2012 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si dhe të gjitha vendimet gjyqësore të dhëna në bazë të procedimit penal nr. 457/1997.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131/“P” dhe 134/1/“g”, të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë dhe neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.

**GJYKATA KUSHTETUESE,**

pasi dëgjoji relatoren e çështjes, Altina Xhoxhaj, shqyrtoi dokumentet e paraqitura dhe diskutoi çështjen në tërësi,

**VËREN:**

**I**

1. Shtetasit Gramoz Yzeiraj dhe Ilir Yzeiraj janë vëllezër dhe banorë të fshatit Kreshpan në rrethin e Fierit. Në vitin 1987, për vrasjen e babait të tyre N.Y., është dënuar me burgim shtetasi S.Y., i cili ka dalë nga burgu gjatë trazirave të vitit 1997 dhe është kthyer të banonte në fshatin Kreshpan. Në muajin korrik të vitit 1997, shtetasi S.Y. është qëlluar me armë dhe ka gjetur vdekjen.

2. Në datën 16.09.1997, mbi bazën e kallëzimit të vëllezërve të viktimës S.Y., ka filluar procedimi penal nr. 457, duke u regjistruar në regjistrin e hetimit, si persona ndaj të cilëve zhvillohen hetime, vëllezërit Gramoz dhe Ilir Yzeiraj.

3. Me vendimin e datës 24.12.1998, të prokurorit të rrethit Fier, pas zhvillimit të hetimeve, është vendosur pushimi i çështjes penale në ngarkim të shtetasve Gramoz dhe Ilir Yzeiraj, me arsyetimin se nuk është bërë e mundur të provohet se ata janë autorë të vrasjes së shtetasit S.Y. Ky vendim nuk është ankimuar në gjykatë.

4. Me vendim të po kësaj date (24.12.1998), janë pezulluar hetimet e kësaj çështjeje, për moszbulim të autorëve të veprës penale.

5. Mbi relacionin e datës 19.07.2002, të oficerit të policisë gjyqësore, sipas të cilit shtetasi Agron Yzeiraj ka pohuar se autorë të vrasjes janë ai dhe vëllezërit e tij Gramoz dhe Ilir Yzeiraj, prokurori i rrethit ka vendosur shfuqizimin e vendimit të pezullimit dhe rifillimin e hetimeve. Në bazë të këtij vendimi, të tre këta shtetas janë marrë të pandehur dhe çështja është dërguar për gjykim në Gjykatën e Rrethit

Gjyqësor Fier, e cila, me vendimin nr. 17, datë 12.02.2004, ka vendosur të deklarojë fajtorë vëllezërit Gramoz, Ilir dhe Agron Yzeiraj, për vrasjen e viktimës S.Y.

6. Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr. 391, datë 15.12.2004, ka vendosur prishjen e vendimit nr. 17, datë 12.02.2004 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier dhe kthimin e akteve për rishqyrtim po asaj gjykate, me arsyetimin se janë lejuar shkelje të dispozitave procedurale mbi ushtrimin e ndjekjes penale dhe vlefshmërinë e akteve. Sipas kësaj gjykate, vendimet e datës 27.07.2002 dhe 12.12.2002 të prokurorit, për marrjen të pandehur të shtetasve Gramoz dhe Ilir Yzeiraj, janë akte absolutisht të pavlefshme dhe janë marrë nga prokurori pa e pasur një të drejtë të tillë. Kjo, pasi procedimi penal ndaj tyre, për të njëjtat akuza dhe fakte kriminale, është pushuar më parë dhe ky vendim nuk është shfuqizuar nga prokurori më i lartë apo nga gjykata.

7. Gjykata e Lartë, me vendimin nr. 585, datë 15.07.2005, ka vendosur mospranimin e rekursit të prokurorit, kundër vendimit nr. 391, datë 15.12.2004 të Gjykatës së Apelit Vlorë.

8. Gjatë rigjyimit të çështjes në shkallë të parë, është paraqitur nga ana e prokurorisë vendimi i datës 30.11.2005, i drejtorit të Drejtorisë së Hetimit në Prokurorinë e Përgjithshme, i cili ka shfuqizuar vendimin e pushimit të hetimeve ndaj shtetasve Ilir Yzeiraj dhe Gramoz Yzeiraj, të datës 24.12.1998, i marrë gjatë hetimeve paraprake të procedimit penal nr. 457, të vitit 1997. Në përfundim të gjykit, prokurori ka tërhequr akuzat ndaj shtetasve Gramoz dhe Ilir Yzeiraj, bazuar në vendimin e gjykatës së apelit, të lartpërmendur, dhe ka kërkuar kalimin e akteve organit të akuzës për vazhdimin e mëtejshëm të hetimeve.

9. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, me vendimin nr. 79, datë 28.03.2006, ka vendosur: *“Deklarimin fajtor të të pandehurit Agron Yzeiraj për kryerjen e veprës penale të “Vrasjes me paramendim” e kryer në bashkëpunim, dhe në bazë të neneve 78/1, 50/gj dhe 51 të Kodit Penal dënimi i tij me 8 vjet burgim. Kalimin e akteve të procedimit penal në ngarkim të të pandehurve Gramoz Yzeiraj dhe Ilir Yzeiraj, Prokurorisë pranë Gjykatës së Shkallës së Parë Fier.”*

10. Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr. 20, datë 23.01.2007, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 79, datë 28.03.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier.

11. Në datën 30.01.2007 çështja është dërguar sërish për shqyrtim në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Fier, për shtetasit Gramoz dhe Ilir Yzeiraj, me akuzën e kryerjes së veprave penale të “Prodhimit dhe mbajtjes pa leje të armëve luftarake dhe municionit” dhe “Vrasjes me paramendim”, vepra të parashikuara nga nenet 278/2, 78-25 të Kodit Penal.

12. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, me vendimin nr. 255, datë 30.06.2008, ka vendosur:

*“Deklarimin fajtor të të pandehurit Gramoz Yzeiraj për kryerjen e veprës penale të “Vrasjes me paramendim” e kryer në bashkëpunim, dhe në bazë të neneve 78 dhe 25 të Kodit Penal e dënon me 22 vjet burgim. Deklarimin fajtor të të pandehurit Gramoz Yzeiraj për kryerjen e veprës penale të “Prodhimit dhe mbajtjes pa leje të armëve luftarake dhe të municionit”, dhe në bazë të nenit 278/2 të Kodit Penal e dënon me 2 vjet burgim. Në bazë të nenit 55 të Kodit Penal e dënon përfundimisht të pandehurin Gramoz Yzeiraj me 23 vjet burgim.*

*Deklarimin fajtor të të pandehurit Ilir Yzeiraj për kryerjen e veprës penale të “Vrasjes me paramendim” e kryer në bashkëpunim, dhe në bazë të neneve 78 dhe 25 të Kodit Penal e dënon me 21 vjet burgim. Deklarimin fajtor të të pandehurit Ilir Yzeiraj për kryerjen e veprës penale të “Prodhimit dhe mbajtjes pa leje të armëve luftarake dhe të municionit”, dhe në bazë të nenit 278/2 të Kodit Penal e dënon me 2 vjet burgim. Në bazë të nenit 55 të Kodit Penal e dënon përfundimisht të pandehurin Ilir Yzeiraj me 22 vjet burgim.”*

13. Gjykata e Apelit Vlorë, me vendimin nr. 32, datë 22.01.2010, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 255, datë 30.06.2008 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier. Kundër vendimit të gjykatës së apelit ka ushtruar rekurs mbrojtësi i të gjykuarve.

14. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2012-1258 (155), datë 30.05.2012, ka vendosur lënien në fuqi të vendimi nr. 32, datë 22.01.2010 të Gjykatës së Apelit Vlorë.

15. Mbrojtësi i caktuar nga familjarët e të gjykuarve Gramoz dhe Ilir Yzeiraj i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese me kërkesën e datës 20.12.2013, për shfuqizimin e vendimeve të mësipërme.

16. Kolegji i Gjykatës Kushtetuese, me vendimin nr. 5, datë 17.01.2014, ka vendosur kthimin e kërkesës për plotësim me aktin e përfaqësimit të lëshuar nga kërkuessit.

17. Brenda afatit të përcaktuar në vendimin e Kolegjit të Gjykatës Kushtetuese, kërkesa është paraqitur sërish në Gjykatën Kushtetuese, e plotësuar me autorizimin për mbrojtësin, i firmosur vetëm nga shtetasi Gramoz Yzeiraj, i cili është duke vuajtur dënimin në Institutin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Korçë.

## II

18. **Kërkuessi Gramoz Yzeiraj** kërkon shfuqizimin e të gjitha vendimeve gjyqësore sipas objektit të kërkesës, duke paraqitur këto shkaqe:

18.1 Çështja penale në ngarkim të vëllezërve Gramoz dhe Ilir Yzeiraj është pushuar në datën 24.12.1998 dhe prokurori ka urdhëruar pezullimin e hetimeve. Për rifillimin e çështjes penale prokuroria nuk ka zbatuar nenin 24/5 të KPP-së dhe nuk ka marrë parasysh faktin se vendimi i pushimit nuk është ankimuar në gjykatë, ndaj ka efektet e vendimit përfundimtar të gjykatës.

18.2 Arsytimi i bërë nga gjykata për vendimin e pushimit dhe urdhrin për shfuqizimin e tij është i gabuar, pasi ky i fundit është dhënë në kundërshtim me procedurën dhe praktikën e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Prokurori më i lartë për prokurorin e rrethit është Prokurori i Përgjithshëm, ndaj shfuqizimi i vendimit të pushimit nga një prokuror i Prokurorisë së Përgjithshme është i pavlefshëm

18.3 Vendimet gjyqësore janë rrjedhojë e veprimeve absolutisht të pavlefshme, në kuptim të nenit 128/“c” të KPP-së, që lidhet me thirrjen e të pandehurit ose praninë e mbrojtësit kur është e detyrueshme. Deklarimi i shtetasit Agron Yzeiraj, i përdorur si provë në gjykim, është marrë nga oficeri i policisë gjyqësore në mungesë të mbrojtësit të tij. Deklarimet dhe përgjimet e këtij shtetasi për ndërtimin e ngjarjes, edhe pse ato janë të pavlefshme, të deklaruara të tilla me vendimin nr. 391, datë 15.12.2004 të Gjykatës së Apelit Vlorë, gjykatat i quajnë bindëse dhe i vlerësojnë si provë.

18.4 Gjykata ka përdorur si provë një dialog mes kërkuessit Gramoz Yzeiraj dhe viktimës, por nuk është evidentuar se cili dëshmitar e dëgjoji atë. Po ashtu, lidhur me vërtetimin e faktit të vdekjes së viktimës, gjykata bazohet në dokumentin e gjendjes civile dhe vendimin për dënimin e shtetasit Agron Yzeiraj, por nuk ka një akt procedural të marrë si provë në gjykim për të vërtetuar këtë.

18.5 Vendimet janë bazuar në analogji. Meqenëse dy të gjykuarit Yzeiraj janë dënuar për veprën penale të vrasjes, gjykata aludon se kjo vrasje duhet të jetë bërë me armë dhe pse nuk ka një të tillë. Po ashtu ajo aludon se meqenëse viktimë është dënuar për vrasjen e babait të tyre, janë ata që e kanë kryer veprën penale.

18.6 Gjykata e Lartë, me vendimin nr. 585, datë 15.07.2005, ka cenuar parimin e barazisë së armëve në proces, duke mos u shprehur për rekursin e të pandehurve kundër vendimit nr. 391, datë 15.12.2004 të Gjykatës së Apelit Vlorë, por vetëm për rekursin e prokurorit.

19. **Prokuroria e Përgjithshme**, në parashtrimet me shkrim, prapëson sa vijon:

19.1 Pretendimi i përgjithshëm i ngritur në kërkesë për cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor nuk qëndron, pasi gjatë proceseve gjyqësore janë zbatuar drejt dhe me korrektësi të gjitha detyrimet kushtetuese e procedurale për zhvillimin e një procesi të rregullt. Në tërësinë e saj kërkesa nuk përmban asnjë element që mund të shërbejë si objekt gjykimi në këtë Gjykatë.

19.2 Pretendimi për moszbatimin e nenit 24/5 të KPP-së nuk qëndron. Sipas përcaktimit kushtetues Prokuroria është organ i centralizuar dhe, për pasojë, është e drejtë e Prokurorit të Përgjithshëm të përcaktojë hierarkinë e organit të tij, me qëllim vënien në eficiencë dhe zbërthimin në praktikë të përcaktimeve të nenit 24 të KPP-së. Po ashtu, edhe ligji për organizimin dhe funksionim e Prokurorisë ka përcaktuar në mënyrë të qartë shkallën e hierarkisë në këtë organ.

19.3 E drejta e palëve për t'u përfaqësuar në proces nuk është shkelur, madje Gjykata e Lartë e ka

shtyrë disa herë seancën për t'u dhënë mundësi palëve për të marrë pjesë në proces.

19.4 Gjykata e Lartë në vendimin e saj ka analizuar të gjitha kërkesat e parashtruara nga të gjykuarit në rekurs dhe u ka kthyer atyre përgjigje të arsyetuar. Ajo u ka dhënë përgjigje edhe pretendimeve lidhur me pavlefshmërinë e pretenduar të vendimeve gjyqësore.

### III

#### Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

##### *A. Për legjitimitimin e kërkuarit*

20. Përpara se të shprehet për thelbin e pretendimeve të ngritura në kërkesë, Gjykata Kushtetuese (Gjykata) vlerëson të ndalet paraprakisht në vlerësimin e legjitimitit të kërkuarit Gramoz Yzeiraj, në kuptim të nenit 131/“P” të Kushtetutës.

21. Gjykata vëren se fillimisht kërkesa është paraqitur në emër të shtetasve Gramoz dhe Ilir Yzeiraj nga një mbrojtës i zgjedhur nga familjarët e tyre. Pas kthimit të saj për plotësim, kërkesa është riparaqitur në Gjykatë e shoqëruar me aktin e përfaqësimit të lëshuar nga shtetasi Gramoz Yzeiraj. Në këto kushte Gjykata vlerëson se ai legjitimohet *ratione personae*.

22. Gjykata vëren se në kërkesë, mes të tjerash, janë ngritur pretendime edhe në lidhje me vendimin nr. 585, datë 15.07.2005 të Gjykatës së Lartë, i cili, sipas kërkuarit, ka cenuar parimin e barazisë së armëve në proces. Neni 30/2 i ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë” ka parashikuar një afat dyvjeçar për paraqitjen e kërkesës përpara Gjykatës Kushtetuese. Në këto kushte Gjykata vlerëson se kërkuari nuk legjitimohet *ratione temporis* për kundërshtimin e këtij vendimi.

23. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, Gjykata vlerëson se pretendimet e ngritura në kërkesë prima facie hyjnë në juridiksionin kushtetues për sa kohë ato lidhen me cenimin e të drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor në disa nga elementet e saj përbërëse.

##### *B. Për pretendimin për dënimin mbi bazën e të dhënave të mbledhura në mënyrë të paligjshme*

24. Kërkuari pretendon se për rifillimin e çështjes penale nuk është zbatuar neni 24/5 i KPP-së dhe nuk është marrë parasysh fakti se vendimi i pushimit të çështjes penale në ngarkim të tij nuk është ankimuar në gjykatë dhe për pasojë ka efektet e vendimit përfundimtar. Sipas tij, shfuqizimi i vendimit të pushimit nga një prokuror i Prokurorisë së Përgjithshme, dhe jo nga vetë Prokurori i Përgjithshëm, si prokuror më i lartë, është i pavlefshëm. Kërkuari pretendon, gjithashtu, se deklarimi i shtetasit Agron Yzeiraj, i përdorur si provë në gjykim, është marrë nga oficeri i policisë gjyqësore në mungesë të mbrojtësit, çka e bën këtë provë të pavlefshme në kuptim të nenit 128/“c” të KPP-së.

25. Gjykata vlerëson se këto pretendime të kërkuarit duhet të shqyrtohen në këndvështrim të respektimit të standardit të sanksionuar në nenin 32/2 të Kushtetutës, sipas të cilit askush nuk mund të deklarohet fajtor mbi bazën e të dhënave të mbledhura në mënyrë të paligjshme. Ky parim i rëndësishëm është trajtuar nga jurisprudenca shqiptare dhe ajo e Gjykatës të së Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), si pjesë përbërëse e procesit të rregullt ligjor dhe veçanërisht në drejtim të respektimit të së drejtës për t'u mbrojtur, e cila kërkon që i akuzuari të ketë mundësitë e duhura për të njohur dhe komentuar çdo provë që i paraqitet gjykatës (*shih vendimin nr. 40, datë 22.09.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Në jurisprudencën kushtetuese është evidentuar dallimi që ekziston ndërmjet mënyrës së marrjes të provave dhe vlerësimit të tyre në një proces gjyqësor. Gjykata ka theksuar se vlerësimi, dobishmëria dhe rëndësia e tyre provuese në një çështje konkrete është, si rregull, detyrë e gjykatave të sistemit gjyqësor, ndërsa verifikimi i ligjshmërisë së krijimit dhe marrjes së provave i nënshtrohet edhe kontrollit të Gjykatës, pasi ky aspekt i gjykimit ka lidhje të drejtpërdrejtë me procesin e rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 1, datë 12.01.2007 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata mund dhe duhet të

investohet kur ndaj një procesi gjyqësor ka pretendime për rrugën e mënyrën e marrjes dhe fiksimit të provave, por jo të vlerësimit të tyre. Kontrolli kushtetues nuk mund të zëvendësojë prerogativat kushtetuese e ligjore të vetë hallkave të sistemit gjyqësor e aq më tepër të vlerësojë bindjen e brendshme të gjykatave për çështje konkrete (*shih vendimin nr. 7, datë 27.04.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

27. Bazuar në dispozitat procedurale, në gjykim provat merren me kërkesën e palëve dhe prova nuk mund të përdoret kur është marrë në shkelje të ndalimeve të parashikuara nga ligji. Çdo provë i nënshtrohet shqyrtimit e nuk ka vlerë të paracaktuar dhe gjykata i vlerëson ato sipas bindjes së formuar pas shqyrtimit të tyre në tërësi. Mënyra e marrjes së provave ka rëndësi thelbësore për zhvillimin e drejtë të procesit penal, pasi sigurimi i paligjshëm i provës dhe pranimi i saj nga trupi gjykues e bën procesin gjyqësor të parregullt nga pikëpamja kushtetuese (*shih vendimet nr. 7, datë 27.04.2005 dhe nr. 14, datë 03.05.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Kërkuesi pretendon cenimin e nenit 32 të Kushtetutës në disa aspekte. Sipas tij nuk është zbatuar drejt neni 24/5 i KPP-së dhe se vendimi i pushimit të çështjes ka efektet e vendimit përfundimtar të gjykatës. Për pasojë, sipas kërkuesit, të gjitha aktet dhe veprimet procedurale të kryera pas dhënies së këtij vendimi janë absolutisht të pavlefshme.

29. Gjykata vëren se bazuar në nenin 24/5 të KPP-së, prokurori më i lartë ka të drejtë të vendosë ndryshimin ose shfuqizimin e vendimeve të marra nga prokurori më i ulët, me ankim ose kryesisht. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, me vendimin unifikues nr. 4/2002, kanë interpretuar dispozitën e mësipërme në këtë mënyrë: “Prokuror më i lartë edhe në rastet e shfuqizimit ose ndryshimit të vendimeve të pushimit të çështjeve penale (jo për rastet kur prokurori i rrethit realizon këtë funksion) është Prokurori i Përgjithshëm. Për pasojë, edhe të drejtën e shfuqizimit apo ndryshimit të vendimeve të pushimit të çështjes penale në zbatim të nenit 24 të KPP-së e ka vetëm Prokurori i Përgjithshëm. Prokurorët e tjerë, pra edhe ata pranë Prokurorisë së Përgjithshme, mund të marrin vendime për ndryshimin apo shfuqizimin e vendimit të pushimit të çështjes penale vetëm me autorizim të posaçëm të Prokurorit të Përgjithshëm. Nëse ato vendime merren apo janë marrë pa një autorizim të tillë, nuk mund të sjellin asnjë pasojë, pasi janë marrë në kundërshtim me ligjin. Mënyra se si do të funksionojë dhënia e autorizimeve, është problem që zgjidhet nga Prokurori i Përgjithshëm.”

30. Nga vendimet gjyqësore rezulton se vendimi i datës 24.12.1998 i prokurorit, për pushimin e procedimit penal nr. 457, është shfuqizuar nga prokurori i Prokurorisë së Përgjithshme (drejtori i Drejtorisë së Hetimit), në bazë të urdhrit nr. 102, datë 23.03.2004 të Prokurorit të Përgjithshëm. Ky vendim është paraqitur në gjykatë nga ana e organit të akuzës gjatë procesit të rigjykitimit të çështjes në gjykatën e shkallës së parë, pas kthimit të akteve nga Gjykata e Apelit Vlorë me vendimin nr. 391, datë 15.12.2004, dhe në bazë të tij gjykata ka hedhur poshtë pretendimet e mbrojtjes për pavlefshmërinë absolute të disa akteve procedurale. Në këto kushte, Gjykata vlerëson se prokurori i Prokurorisë së Përgjithshme, në rastin konkret, ka vepruar në përputhje me kompetencat që i janë dhënë nga prokurori më i lartë dhe për pasojë pretendimi për mosrespektimin e nenit 24/5 të KPP-së është i pabazuar. Po ashtu, për sa kohë vendimi i pushimit të çështjes penale ishte shfuqizuar nga prokurori i Prokurorisë së Përgjithshme, gjykatat nuk kishin asnjë pengesë për rishqyrtimin e çështjes penale në ngarkim të kërkuesit.

31. Gjykata ka vlerësuar, gjithashtu, se jo çdo shkelje e rregullave procedurale e bën procesin të parregullt në aspektin kushtetues dhe se ndikim të drejtpërdrejtë në një proces ligjor kanë ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të individit. Duke shkuar më tej, Gjykata nuk ka pranuar pretendimet për cenimin e parimeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor në rastet kur gjykata e shkallës më të lartë ka plotësuar apo korrigjuar mangësitë e gjykatave të shkallëve më të ulëta në plotësimin e standardeve dhe elementeve të një procesi të rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 21, datë 01.10.2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

32. Gjykata vëren se për sa kohë vendimi i pushimit të çështjes penale ishte në fuqi, gjykatat i kanë deklaruar si absolutisht të pavlefshme vendimet e prokurorit për marrjen të pandehur të

shtetasve Gramoz dhe Ilir Yzeiraj. Pasi çështja ka filluar të rigjykohe në shkallë të parë, edhe pse është paraqitur nga ana e prokurorisë vendimi i datës 30.11.2005, i drejtorit të Drejtorisë së Hetimit në Prokurorinë e Përgjithshme, i cili ka shfuqizuar vendimin e pushimit të hetimeve ndaj shtetasve Ilir Yzeiraj dhe Gramoz Yzeiraj, të datës 24.12.1998, i marrë gjatë hetimeve paraprake të procedimit penal nr. 457, të vitit 1997, prokurori i çështjes ka kërkuar kalimin e akteve organit të akuzës për vazhdimin e mëtejshëm të hetimeve. Kjo kërkesë është pranuar nga gjykata dhe aktet e procedimit penal i janë kaluar Prokurorisë pranë Gjykatës së Shkallës së Parë Fier. Pas përfundimit të hetimeve, organi i akuzës e ka dërguar sërish çështjen për gjykim në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Fier. Pas shfuqizimit të vendimit për pushimin e çështjes penale dhe vendimit për pezullimin e hetimeve, nuk kishte asnjë pengesë që gjykata, në përfundim të fazës së hetimeve, të merrte në shqyrtim kërkesën e organit të akuzës për shqyrtimin e kësaj çështjeje. Në këto kushte, edhe pretendimi për pavlefshmërinë absolute të akteve dhe veprimeve procedurale të kryera pas dhënies së vendimit të pushimit të çështjes penale është i pabazuar.

33. Si shkak tjetër, për të mbështetur pretendimin për cenimin e të drejtës së sanksionuar në nenin 32 të Kushtetutës, kërkuar faktin se deklarimi i dhënë nga shtetasi Agron Yzeiraj para oficerit të policisë gjyqësore, i datës 25.07.2002, është marrë pa praninë e mbrojtësit, çka, sipas tij, i bën këto deklarime, të përdorura si provë në gjykim, absolutisht të pavlefshme.

34. Gjykata vëren se në bazë të nenit 128/“c” të KPP-së, aktet procedurale janë absolutisht të pavlefshme kur nuk respektohen dispozitat që lidhen me thirrjen e të pandehurit ose praninë e mbrojtësit kur ajo është e detyrueshme. Nga aktet e dosjes gjyqësore rezulton se në deklarimet e dhëna para oficerit të policisë gjyqësore në datën 25.07.2002, në cilësinë e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime, shtetasi Agron Yzeiraj ka deklaruar se do të flasë pa praninë e avokatit dhe se nuk ka nevojë për avokat mbrojtës, kurse gjatë pyetjes së këtij shtetasi nga organi i akuzës, në cilësinë e të pandehurit, në datën 26.07.2002, ka qenë i pranishëm mbrojtësi i tij. Në këto kushte, Gjykata vëren se gjatë dhënies së deklarimeve të kundërshtuara, shtetasi Agron Yzeiraj nuk kishte marrë cilësinë e të pandehurit në gjykim. Pas njoftimit të akuzës atij i është siguruar dhe garantuar mbrojtja me avokat dhe janë respektuar edhe kërkesat ligjore që lidhen me praninë e mbrojtësit gjatë fazës së hetimeve paraprake. Për pasojë, edhe ky pretendim i kërkuar është i pabazuar.

35. Në lidhje me vlerën që ka pasur kjo provë edhe pse nuk është detyrë e saj të përcaktojë rëndësinë vendimtare të një prove të përdorur në gjykim, Gjykata vëren se deklarimet e kundërshtuara, të dhëna nga shtetasi Agron Yzeiraj, nuk kanë qenë e vetmja provë në gjykim, por ajo është vlerësuar në unitet me provat e tjera që konfirmojnë vërtetësinë e tyre, në respektim të dispozitave procedurale penale. Bindja e gjykatës që ka shqyrtuar çështjen për fajësinë e kërkuar është formuar jo vetëm në bazë të kësaj prove të kundërshtuar nga kërkuar, por duke u mbështetur në një sërë provash të tjera të administruara gjatë gjykimit.

36. Gjykata ka theksuar se veçanërisht në procesin penal, parimi i barazisë së armëve përbën një nga elementet më thelbësore të procesit të rregullt ligjor. Ky standard kushtetues nënkupton që secilës palë duhet t’i ofrohen mundësi, për të paraqitur pretendimet për çështjen, në kushte të tilla që të mos e venë në disavantazh me palën tjetër, në funksion të realizimit të një debati real ndërmjet akuzës dhe mbrojtjes (*shih vendimet nr. 19, datë 18.09.2008; nr. 10, datë 02.04.2009; nr. 23, datë 23.07.2009 dhe nr. 49, datë 29.09.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Parimi i barazisë së armëve nënkupton se çdokush që është palë në proces duhet të ketë mundësi të barabarta që të paraqesë çështjen e tij dhe se asnjë palë nuk duhet të gëzojë avantazh të konsiderueshëm ndaj palës tjetër, por duhet të përcaktohet një ekuilibër i drejtë mes palëve. Nëse nuk do të ekzistonte barazia e armëve në gjykim, atëherë argumentet e njëres palë do të prevalonin mbi argumentet e palës tjetër dhe, për rrjedhojë, e drejta për të marrë pjesë në gjykim do të zhvishej nga funksioni i saj kushtetues për të garantuar një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 23, datë 08.06.2007; nr. 34, datë 25.07.2011 dhe nr. 6, datë 26.02.2013 të Gjykatës Kushtetuese*).

37. Bazuar në standardet e mësipërme, Gjykata vëren se në të gjitha shkallët e gjykimit kërkuesit, nëpërmjet mbrojtësit të tij, i është dhënë mundësia për t'u njohur dhe për të debatuar mbi të gjitha provat e paraqitura nga akuza, si dhe për të paraqitur argumentet dhe provat e tij në lidhje me çështjen. Kërkuesi i ka ngritur pretendimet e tij për mënyrën e marrjes së provave dhe vlefshmërisë së akteve procedurale përpara gjykatave të zakonshme, çka nënkupton se atij i është dhënë mundësia për të kundërshtuar autenticitetin dhe ligjshmërinë e tyre. Këto pretendime jo vetëm që janë marrë në shqyrtim dhe atyre u është dhënë përgjigje me vendim të arsyetuar, por gjykatat kanë riparuar edhe shkeljet e konstatuara gjatë këtij gjykimi.

38. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit për pavlefshmërinë e akteve procedurale dhe provave të përdorura në gjykim është i pabazuar.

#### *C. Për pretendimet e tjera*

39. Kërkuesi pretendon se gjykatat kanë përdorur si provë një dialog mes tij dhe viktimës, por nuk është evidentuar se cili dëshmitar e dëgjoji atë. Lidhur me vërtetimin e faktit të vdekjes së shtetasit S.Y., gjykata bazohet në dokumentin e gjendjes civile dhe vendimin për dënimin e shtetasit Agron Yzeiraj, por nuk ka një akt procedural të marrë si provë në gjykim për ta vërtetuar këtë. Po ashtu, ai pretendon se vendimet janë bazuar në analogji. Meqenëse kërkuesi është dënuar për veprën penale të vrasjes, gjykatat aludojnë se kjo vrasje duhet të jetë bërë me armë dhe pse nuk është gjetur një të tillë. Më tej, gjykatat aludojnë se kërkuesi është fajtor meqenëse viktimë është dënuar për vrasjen e babait të tij.

40. Gjykata në jurisprudencë konstante ka theksuar se vlerësimi i fakteve dhe rrethanave të çështjeve konkrete, si dhe mënyra e interpretimit të ligjit janë çështje që nuk bëjnë pjesë në juridiksionin kushtetues. Gjykata vlerëson nëse gjykatat e zakonshme kanë respektuar të drejtën e palëve në gjykim për një proces të rregullt ligjor dhe nëse ato u kanë dhënë kuptimin e duhur të drejtave kushtetuese që duhen respektuar në procesin e shqyrtimit të çështjes, por ajo nuk mund të bëjë vlerësim të provave, interpretim të ligjit dhe as të përcaktojë mënyrën e zgjidhjes së çështjes, sepse këto të fundit hyjnë në sferën e kompetencave të gjykatave të sistemit të zakonshëm gjyqësor (shih vendimet nr. 26, datë 15.12.2008; nr. 19, datë 02.04.2012; nr. 1, datë 20.01.2014 dhe nr. 22, datë 16.04.2014 të Gjykatës Kushtetuese).

41. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se pretendimet e mësipërme të kërkuesit nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues. Këto pretendime, në thelb, kanë të bëjnë me çështje që i përkasin themelit (vlerësim provash dhe provueshmëri të pretendimeve të palëve) dhe, për pasojë, ato nuk mund të merren në shqyrtim në këtë gjykim kushtetues.

42. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuesit për cenimin e të drejtës për një proces të rregullt ligjor janë të pabazuara dhe, për pasojë, kërkesa duhet të rrëzohet.

#### PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja "P" dhe nenit 134, pika 1, shkronja "g", të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", me shumicë votash,

#### VENDOSI:

Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Besnik Imeraj, Fatmir Hoxha, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo.

Anëtarë kundër: Sokol Berberi, Vladimir Kristo.

## MENDIM PAKICE

1. Jam kundër vendimit të shumicës për arsyet e mëposhtme:

2. Shumica, pasi ka vlerësuar të gjitha pretendimet e kërkuarit Gramoz Yzeiraj, ka arritur në përfundimin se nuk është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës (*shih paragrafin 42 të vendimit*), dhe ka rrëzuar kërkesën e tij. Në ndryshim nga shumica, vlerësoj se në rastin konkret, pretendimi i kërkuarit për cenim të së drejtës për një proces të rregullt ligjor në procesin e zhvilluar në Gjykatë të Lartë është i bazuar dhe, si i tillë, duhej vendosur pranimi pjesërisht i kërkesës.

3. Gjykata, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, ka tashmë një qëndrim të konsoliduar, sipas të cilit kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Një linjë e tillë, lidhur me raportin ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, kur është rasti i shqyrtimit nga ana e Gjykatës Kushtetuese të kërkesave individuale, në bazë të nenit 131/“P” të Kushtetutës, udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit (komplementaritetit) (*shih vendimet nr. 4, datë 28.02.2006 dhe nr. 19, datë 02.04.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, Gjykata duhet të investohet vetëm nëse konstaton shkelje të parimeve të procesit të rregullt ligjor dhe nëse këto shkelje nuk janë konstatuar e riparuar nga Gjykata e Lartë.

4. Gjykata, gjithashtu, në jurisprudencën e saj është shprehur se detyra e saj është të vlerësojë nëse procesi si i tërë ka qenë i drejtë. Në këtë drejtim, ndikim të drejtpërdrejtë në një proces ligjor kanë ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të individit dhe çdo të drejtë tjetër të njohur me Kushtetutë dhe me ligj (...) (*shih vendimet nr. 7, datë 28.02.2000; nr. 25, datë 28.10.2005 dhe nr.40, datë 22.09.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

5. Gjithsesi, jam i mendimit se çështje të kësaj natyre duhen shqyrtuar rast pas rasti duke evidentuar veçoritë e secilës prej tyre. Në rastin në shqyrtim, sikurse konstaton edhe shumica, në vitin 2002 ka filluar procedimi penal ndaj të tre shtetasve: Agron, Gramoz dhe Ilir Yzeiraj, për kryerjen e veprës penale të vrasjes me paramendim në bashkëpunim. Çështja është dërguar për gjykim në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Fier, e cila në rigjykimin e çështjes, edhe pse duhet të gjykonte për një vepër penale të kryer në bashkëpunim, me vendimin nr. 79, datë 28.03.2006, ka vendosur të vazhdojë gjykimin për njërin prej tyre (të pandehurin Agron Yzeiraj) dhe t'i kalojë prokurorisë aktet e procedimit penal në ngarkim të të pandehurve të tjerë (Gramoz dhe Ilir Yzeiraj). Pas kryerjes së hetimeve, në datën 30.01.2007 çështja është dërguar sërish për shqyrtim në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Fier për shtetasit Gramoz dhe Ilir Yzeiraj, të cilët janë dënuar, me vendimin nr. 255, datë 30.06.2008, ndër të tjera, për kryerjen e veprës penale të vrasjes me paramendim të kryer në bashkëpunim.

6. Gjykata e Apelit Vlorë, në vendimin nr. 32, datë 22.01.2010, që ka lënë në fuqi vendimin e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier nr. 255, datë 30.06.2008, lidhur me mekanizmin dhe rrethanat e kryerjes në bashkëpunim të veprës penale i referohet edhe vendimit nr. 79, datë 28.03.2006, të lartpërmendur, që i përket të pandehurit Agron Yzeiraj.

7. Në zbatim të parimit të drejtësisë në caktimin e fajësisë dhe të dënimit, të sanksionuar nga neni 1/“c” i Kodit Penal (KP), lidhur me veprat penale të kryera në bashkëpunim, në caktimin e dënimit për bashkëpunëtorët, sipas nenit 27 të KP-së, gjykata duhet të mbajë parasysh shkallën e pjesëmarrjes së secilit dhe rolin e luajtur në kryerjen e veprës penale.

8. Pra, në mënyrën e caktimit të dënimit dhe të individualizimit të tij, gjykatat e juridiksionit të zakonshëm duhet të argumentojnë, krahas elementeve të përcaktuara nga neni 47 i KP-së (rrezikshmërinë e veprës penale, të autorit të saj, shkallën e fajit, si dhe rrethanat lehtësuese dhe rënduese), në mënyrë të veçantë për veprat penale të kryera në bashkëpunim, edhe rolin që secili prej bashkëpunëtorëve ka pasur në kryerjen e veprës penale dhe shkallën e pjesëmarrjes të tyre në

kryerjen e saj.

9. Në gjykimin tim, individualizimi i drejtë i dënimit lidhet drejtpërdrejt me parimin e barazisë së armëve, kontradiktoritetit dhe mbrojtjes së të pandehurit, të cilat, veçanërisht në procesin penal, përbëjnë në vetvete elementet më të qenësishme e thelbësore të procesit të rregullt ligjor. Sikurse ka theksuar Gjykata, synim kryesor është realizimi i një debati real ndërmjet akuzës dhe mbrojtjes, gjë që ndikon pozitivisht dhe në mënyrë të drejtpërdrejtë në zbulimin e së vërtetës dhe dhënien e drejtësisë nga gjykata me objektivitet e paanësi (*shih vendimet nr. 19, datë 12.06.2003 dhe nr. 19, datë 18.09.2008 të Gjykatës Kushtetuese*). Lidhur me parimin e barazisë së armëve, Gjykata mban qëndrimin se provat paraqiten dhe marrin vlerën e tyre në debatin gjyqësor, ku secila palë ka mundësi për të paraqitur argumentet e veta në një pozitë jo më pak të favorshme se pala tjetër (*shih vendimet nr. 19, datë 18.09.2008 dhe nr. 7, datë 27.04.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Nga sa më lart, në rastin në shqyrtim çmoj se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier ishte e detyruar të gjykonte në një çështje të vetme të gjithë të pandehurit e akuzuar për bashkëpunim në kryerjen e veprës penale, duke respektuar kështu parimet themelore kushtetuese të lartpërmendura për procesin e rregullt ligjor, të cilat karakterizojnë procesin penal. Në këtë drejtim Gjykata e Lartë, në funksion të kontrollit të respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor nga gjykatat e juridiksionit më të ulët, duhej të korrigjonte shkeljet e konstatuara në shkallët e tjera të gjykimit.

11. Si përfundim, vlerësoj se vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë është rezultat i një procesi të parregullt ligjor dhe si i tillë duhej të shfuqizohej.

Anëtar: Vladimir Kristo

#### MENDIM PAKICE

1. Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën lidhur me përfundimin e arritur në këtë çështje dhe argumentet mbi të cilat mbështetet ky qëndrim, e çmoj të rëndësishme të shprehem me mendim pakice.

2. Nëpërmjet arsyetimit të saj, shumica ka vlerësuar, ndër të tjera, se pretendimet e kërkuarit, për sa i përket referencës së gjykatës në vendimin e dënimit të shtetasit A.Y. dhe mbështetjes së saj në analogji në vendimet gjyqësore, nuk hyjnë në juridiksionin kushtetues. Sipas saj, këto pretendime në thelb kanë të bëjnë me çështje që i përkasin themelit (vlerësim provash dhe provueshmëri të pretendimeve të palëve) dhe, për pasojë, ato nuk mund të merren në shqyrtim në këtë gjykim kushtetues (*shih parag. 39 dhe 41 të vendimit*).

3. Nuk pajtohem me këtë përfundim të shumicës dhe në këtë çështje u qëndroj të njëjtave argumente të paraqitura në mendimin e pakicës për çështjen me kërkuar Fatmir Maliqin. Duke iu referuar pretendimeve të ngritura në kërkesë dhe akteve të dosjes gjyqësore, çështja paraqet probleme që lidhen me respektimin e parimit të prezumimit të pafajësisë dhe Gjykata duhej të ishte ndalur edhe në vlerësimin nëse është cenuar apo jo kjo e drejtë e kërkuarit.

4. Parimi i prezumimit të pafajësisë, i interpretuar në jurisprudencën e Gjykatës, referuar edhe standardeve të përcaktuara nga GJEDNJ, kërkon që deklarimi i fajësisë të së pandehurit të bëhet nga gjykata vetëm pas një shqyrtimi të plotë të çështjes, në përputhje me parimin e kontradiktoritetit dhe të barazisë së armëve në gjykim. Ky parim buron nga parimi i shtetit të së drejtës dhe është i lidhur ngushtë me të drejtën e personit të akuzuar për t'u mbrojtur në një gjykim të drejtë. Sipas këtij parimi, asnjë masë, që barazohet me dënimin, nuk mund të jepet ndaj një të pandehuri pa u provuar fajësia e tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm.

5. Sipas GJEDNJ-së, parimi i prezumimit të pafajësisë, i parë si një garanci procedurale në kontekstin e një procesi penal, imponon kushte në lidhje me, *inter alia*, deklarimin paraprak nga gjykatat ose zyrtarë të tjerë publikë për fajësinë e të pandehurit. Neni 6 § 2 i Konventës ka qëllim të parandalojë dëmtimin e një gjykimi të drejtë nga deklaratimet paragjyqëse të lidhura ngushtë me

procedimin. Edhe në mungesë të përfundimeve formale mjafton të ketë një arsyetim që sugjeron se gjykatat e konsiderojnë të pandehurin fajtor. Neni 6 § 2 i Konventës mund të zbatohet kur një vendim gjykate, i dhënë në procedime që nuk janë drejtuar kundër kërkuesit në cilësinë e tij si “i akuzuar”, por që, megjithatë, kanë lidhje me procedimet penale që në të njëjtën kohë janë duke u kryer ndaj tij, përfshin një vlerësim të parakohshëm të fajësisë së tij. Parimi i prezumimit të pafajësisë, në teori, mund të cenohet edhe në rast të deklarimeve të parakohshme për fajësinë e një subjekti, të bëra me qëllim të një gjykimi kundër të pandehurve të tjerë, të gjykuar veçmas. Konventa, si një instrument për mbrojtjen e individit, kërkon që dispozitat e saj të interpretohen dhe zbatohen në mënyrë që ta bëjnë këtë mbrojtje praktike dhe efektive dhe kjo zbatohet edhe në lidhje me nenin 6 § 2 të saj (*shih paragrafët 41- 42 të vendimit të GJEDNJ-së në çështjen Karaman kundër Gjermanisë*).

6. Në rastin konkret rezulton se tre të pandehur janë akuzuar si bashkëpunëtorë në kryerjen e veprës penale dhe ata janë dërguar për gjykim së bashku. Veçimi i çështjes ka ardhur si pasojë e të metave procedurale në gjykim, të cilat kanë bërë që organi i akuzës të kërkonte kthimin e akteve për vazhdimin e hetimeve ndaj dy prej tyre, kërkesë që është pranuar nga gjykata. Kjo e fundit në dispozitivin e vendimit nr. 79/2006 është shprehur për deklarimin fajtor të shtetasit A.Y., kurse për dy të pandehurit e tjerë, Gramoz dhe I.Y., aktet i janë kthyer prokurorisë. Në datën 30.01.2007 çështja është dërguar sërish për shqyrtim në gjykatë dhe në përfundim të gjykimit edhe këta dy shtetas janë deklaruar fajtorë në bazë të të njëjtave provave. Duke qenë se jemi përpara të njëjtës ngjarje dhe veprimtari kriminale, pjesë të vendimit nr. 79/2006, të cilat i referohen përfshirjes së kërkuesit si bashkëpunëtor në këtë veprimtari, kanë qenë gjithashtu objekt i gjykimit penal që pritej të zhvillohej ndaj tij dhe, për pasojë, kishin një lidhje të drejtpërdrejtë me këtë gjykim. Përfundimet e gjykatës, të shprehura në vendimin nr. 79/2006, kanë pasur një efekt në procesin penal të zhvilluar ndaj kërkuesit, për sa kohë ky vendim ka qenë pjesë e dosjes gjyqësore dhe është vlerësuar si provë nga gjykata. Në këto kushte, bazuar në standardet e jurisprudencës së GJEDNJ, në lidhje me çështje komplekse, me disa të pandehur të gjykuar veçmas, pretendimi për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë mund të ngrihet në çështjen në shqyrtim.

7. Për të vlerësuar nëse kemi cenim të parimit të prezumimit të pafajësisë në procesin gjyqësor të kundërshtuar nga kërkuesi, u referohem sërish standardeve të vendosura nga GJEDNJ në çështjen e sipërcituar, *Karaman kundër Gjermanisë*. Në zbatim të nenit 6 § 2 të Konventës, parimi i prezumimit të pafajësisë konsiderohet i cenuar nëse një vendim gjyqësor reflekton një opinion se personi i akuzuar është fajtor përpara se fajësia e tij të provohet në përputhje me ligjin. Gjithsesi, një dallim thelbësor duhet bërë ndërmjet një deklarimi se dikush thjesht dyshohet që ka kryer një veprë penale dhe një deklarimi të qartë, në mungesë të një dënimi përfundimtar, se një individ ka kryer veprën penale në fjalë. GJEDNJ, në vendimin e referuar më sipër, ka theksuar se në procedime penale komplekse që përfshijnë disa persona, të cilët nuk mund të gjykohen së bashku, referencat nga gjykatat lidhur me pjesëmarrjen e personave të tretë, të cilët mund të gjykohen veçmas më vonë, mund të jenë të domosdoshme për vlerësimin e fajësisë së atyre që janë duke u gjykuar. Gjykatat penale janë të detyruara të përcaktojnë faktet e rëndësishme të çështjes për vlerësimin e përgjegjësisë ligjore të të akuzuarit sa më qartë dhe saktë të jetë e mundur. Kjo zbatohet edhe ndaj fakteve që lidhen me përfshirjen e personave të tretë. Megjithatë, nëse është e nevojshme që fakte të tilla të paraqiten në vendim, gjykata duhet të evitojë të japë më shumë informacion nga sa është e nevojshme për vlerësimin e përgjegjësisë penale vetëm të atyre personave që janë të pandehur në gjykimin që zhvillohet para saj (*shih paragrafët 63-64 të vendimit*).

8. Duke iu rikthyer rastit konkret, vlerësoj se vendimi nr. 79/2006 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, pasi ka bërë një vlerësim të rrethanave të çështjes, është shprehur edhe për fajësinë e kërkuesit, pavarësisht se kësaj gjykate i ishte kërkuar kthimi i akteve për vazhdimin e hetimeve në lidhje me kërkuesin. Parimi i prezumimit të pafajësisë kërkon që referimet nga gjykata, në lidhje me persona të

tjerë, që dyshohen të përfshirë në ngjarjen kriminale, duhet të kufizohen në një përshkrim neutral të fakteve dhe të çështjes. Çdo referencë duhet të jetë e kufizuar, pa u ndalur në vlerësime të përgjegjësisë penale të personave që nuk janë të pandehur në gjykimin në fjalë.

9. Në kuptim të nenit 193/5 të KPP referimet në një vendim të formës të prerë mund të bëhen për qëllime të provës lidhur me ekzistencën e faktit, pra për të përcaktuar rrethanat e çështjes, në mënyrë që më tej gjykata të gjykojë mbi kontributin individual të të akuzuarit në kryerjen e veprës penale. Edhe pse kjo është veçanërisht e nevojshme në rast të lidhjeve faktike mes dy procedimeve të realizuara në mënyrë të ndarë, të tilla prova duhen vlerësuar nga gjykata në unitet me provat e tjera të administruara në proces. Për më tepër, kërkuesi, në kushtet kur gjykata i ka kthyer aktet për vazhdimin e hetimeve në lidhje me të nuk ka pasur asnjë mundësi që të debatohet mbi provat apo të kundërshtojë vendimin gjyqësor, në të cilin gjykata është shprehur mbi përfshirjen dhe rolin e tij në kryerjen e veprës penale.

10. Në kundërshtim me standardet e mësipërme, arsyetimi i vendimit nr. 79/2006, i parë në tërësinë e tij, të krijon përshtypjen se kërkuesi është prezumuar fajtor për shkak të rolit të tij të përcaktuar në atë gjykim, si bashkëpunëtor në kryerjen e veprës penale. Konkretisht, gjykata, edhe pse e pranoi kërkesën për kthimin e akteve për kryerje të hetimeve të mëtejshme ndaj kërkuesit, në vendimin nr. 79/2006 shprehet se të gjithë të pandehurit janë fajtorë dhe e kanë kryer së bashku veprën penale. Arsyetimi i gjykatës shkon përtej një përshkrimi të thjeshtë të fakteve dhe nuk kufizohet në një përshkrim neutral të veprimeve ku përfshihet kërkuesi, por me një gjuhë të qartë ndalet në analizën e elementeve objektive dhe subjektive të veprës, duke nënvizuar përfshirjen e tij në këtë veprimtari kriminale. Për pasojë, vlerësimet e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier në vendimin nr. 79/2006, të analizuar në tërësinë e tyre, e lënë të nënkuptuar deklarinë e fajësisë të kërkuesit edhe pse formalisht në vendim nuk ka asnjë masë dënimi ndaj tij.

11. Megjithatë vendimi nr. 79/2006 nuk ka pasur ndonjë efekt detyrues për gjykatën që ka shqyrtuar çështjen penale kundër kërkuesit, përfundimet e tij janë marrë të mirëqena apriori nga kjo gjykatë. Siç është përmendur më sipër, në çështjet që janë të ndërlidhura, referencat reciproke në vendimet gjyqësore janë të paevitueshme, por kjo nevojitet që të bëhet vetëm me qëllim të përcaktimit të mekanizmit të ngjarjes, që më pas të saktësohet edhe roli i secilit bashkautor. Në rastin në shqyrtim vihet re se kthimi i akteve të çështjes organit të akuzës ka qenë vetëm formal, për shkak të korrigjimit të të metave procedurale të dosjes hetimore, pasi nuk rezultoi që organi i akuzës të ketë bërë hetim të ri për çështjen. Dosja ka shkuar në gjykim në gjendjen që ka qenë dhe nuk ka asnjë veprim të ri hetimor të kryer. Për më tepër, gjykata u është referuar deklarimeve të dhëna nga shtetasi A.Y. dhe vendimit nr. 79/2006 që ka shpallur fajtor këtë të fundit, pa bërë një vlerësim të plotë të çështjes, por duke marrë të mirëqena të gjitha përfundimet dhe analizën e kryer në vendimin nr. 79/2006, jo vetëm në lidhje me rrethanat e çështjes, por edhe me rolin e kërkuesit. Gjykata kishte detyrimin të analizonte në mënyrë tërësore të gjitha rrethanat e çështjes, veprimet ose mosveprimet konkrete të kërkuesit për të arritur në një konkluzion të bazuar në lidhje me përfshirjen e tij në veprimtarinë kriminale. Rrjedhimisht, vlera që vendimi nr. 79/2006 ka pasur në gjykim dhe mënyra se si gjykata ka analizuar përfundimet e arritura në të në lidhje me kërkuesin janë të tilla që mund të konsiderohen si një deklarinë paraprak e fajësisë së tij.

12. Si përfundim, bazuar në sa më sipër, vlerësoj se në procesin e zhvilluar në ngarkim të kërkuesit gjykatat nuk kanë respektuar të drejtën e tij për t'u prezumuar i pafajshëm, si element përbërës i të drejtës për një proces të rregullt ligjor. Për pasojë, në kushtet kur procesi gjyqësor i zhvilluar ndaj kërkuesit është i cenueshëm, Gjykata duhet ta pranonte kërkesën.

Anëtar: Sokol Berberi